

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu • Työelämä • 2020:10

Yhteiskunnalliset yritykset Suomessa

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2020:10

Yhteiskunnalliset yritykset Suomessa

Työ- ja elinkeinoministeriö

ISBN PDF: 978-952-327-497-6

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2020

Kuvailulehti

Julkaisija	Työ- ja elinkeinoministeriö	26.2.2020	
Tekijät	Diakonia-ammattikorkeakoulu Oy: Harri Kostilainen		
Julkaisun nimi	Yhteiskunnalliset yritykset Suomessa		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2020:10		
Diaari/hankenumero	TEM/422/02.03.01/2019	Teema	Yritykset
ISBN PDF	978-952-327-497-6	ISSN PDF	1797-3562
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-497-6		
Sivumäärä	38	Kieli	suomi
Asiasanat	yhteiskunnallinen yrittäjyys, yhteisötalous, yritykset, yrityspolitiikka		
Tiivistelmä	<p>Suomen hallituksen hallitusohjelman tavoitteena on parantaa yhteiskunnallisten yritysten toimintaedellytyksiä erityisesti osatyökykyisten ja muiden vaikeassa asemassa olevien työllistämiseksi. Hallitusohjelma tunnistaa erilaisten yritysten tarpeet niiden kasvun ja uudistumisen mahdollistamiseksi.</p> <p>Selvityksessä tehtiin tilannekartoitus yhteiskunnallisista yrityksistä Suomessa ja esitetään monipuolisen aineiston havaintoihin perustuen 14 ehdotusta yhteiskunnallisten yritysten liiketoiminta- ja työllistämisedellytyksien vahvistamiseksi.</p> <p>Erilaisten yritysten perustehtävässä ja omistusrakenteissa on eroja. Selvityksen ehdotuksissa suositetaan huomioon otettavaksi aiempaa määrätietoisemmin erilaisten yritysten tarpeet mm. julkisissa työllisyys- ja yrityspalveluissa. Yhteiskunnallisten yritysten erilaisuuden ja alueellisen sijainnin eroavaisuuksien takia niiden liiketoiminta- ja työllistämisedellytyksien vahvistamiseksi tarvitaan yritysten tilanteeseen ja tarpeisiin soveltuvia toimenpiteitä liiketoimintamallin valmiuksien, tunnettavuuden, resurssoinnin ja osaamisen lisäämiseksi.</p> <p>Ehdotukset sisältävät hallitusohjelman tavoitteen jatkotyöskentelyyn politiikkasuosituksia ja konkreettisia toimenpide-ehdotuksia kansallista yhteiskunnallisen yrittäjyyden edistämisen strategiaa varten. Vahva yhteistyö eri hallinnonalojen kesken ja sidosryhmien kuuleminen on syytä varmistaa strategiaa laadittaessa.</p> <p>Ministeriön yhteyshenkilön tiedot: Lippe Koivuneva, lippe.koivuneva@tem.fi, p. 0295 049 236</p>		
Kustantaja	Työ- ja elinkeinoministeriö		
Julkaisun jakaja/myynti	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: vnjulkaisumyynti.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Arbets- och näringsministeriet	26.2.2020	
Författare	Diakoniyrkeshögskola Ab: Harri Kostilainen		
Publikationens titel	Sociala företag i Finland		
Publikationsseriens namn och nummer	Arbets- och näringsministeriets publikationer 2020:10		
Diarie-/ projektnummer	TEM/422/02.03.01/2019	Tema	TEM/422/02.03.01/2019
ISBN PDF	978-952-327-497-6	ISSN PDF	1797-3562
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-497-6		
Sidantal	38	Språk	finska
Nyckelord	socialt företagande, social ekonomi, företag, företagspolitik		
Referat	<p>Ett av målen för Finlands regeringsprogram är att förbättra sociala företags verksamhetsförutsättningar för att sysselsätta i synnerhet partiellt arbetsföra och personer med en svag ställning. Regeringsprogrammet identifierar olika företags behov för att möjliggöra företagens tillväxt och förnyelse.</p> <p>I denna utredning kartlades situationen för sociala företag i Finland. Utredningen innehåller 14 förslag för att stärka de samhälleliga företagens förutsättningar för affärsverksamhet och sysselsättning. Förslagen grundar sig på observationer utifrån ett mångsidigt material.</p> <p>Det finns skillnader i olika företags grundläggande uppgifter och ägarstrukturer. I utredningens förslag rekommenderas att man mer målmedvetet än tidigare beaktar olika företags behov bland annat inom den offentliga sysselsättnings- och företagsservicen. På grund av att de sociala företagen och deras geografiska lägen är olika behövs åtgärder som lämpar sig för företagens situation och behov, detta för att stärka företagens förutsättningar för affärsverksamhet och sysselsättning och öka affärsmodellens beredskap, kännedomen, resursfördelningen och kunskaperna.</p> <p>Förslagen innehåller rekommendationer om politiska åtgärder och konkreta åtgärdsförslag för det fortsatta arbetet med regeringsprogrammets mål med tanke på en nationell strategi för främjande av socialt företagande. Vid utarbetandet av strategin bör man ha ett nära samarbete mellan olika förvaltningsområden och höra berörda grupper.</p> <p>Kontaktperson vid ministeriet: Lippe Koivuneva, lippe.koivuneva@tem.fi, tfn 0295 049 236</p>		
Förläggare	Arbets- och näringsministeriet		
Distribution/ beställningar	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: vnjulkaisumyynti.fi		

Description sheet

Published by	Ministry of Economic Affairs and Employment	26 February 2020	
Authors	Diaconia University of Applied Sciences: Harri Kostilainen		
Title of publication	Social enterprises in Finland		
Series and publication number	Publications of the Ministry of Economic Affairs and Employment 2020:10		
Register number	TEM/422/02.03.01/2019	Subject	Enterprises
ISBN PDF	978-952-327-497-6	ISSN (PDF)	1797-3562
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-497-6		
Pages	38	Language	Finnish
Keywords	social entrepreneurship, social economy, enterprises, enterprise policy		
<p>Abstract</p> <p>One of the objectives of the Finnish Government Programme is to improve the operating environment of social enterprises, especially to find employment for people with impaired capacity to work or who otherwise are in a difficult position. The Government Programme identifies the needs of different kinds of enterprises to facilitate their growth and renewal.</p> <p>For the report a survey was conducted on social enterprises in Finland and, based on findings from a highly diverse data, 14 proposals are presented to strengthen the opportunities of social enterprises to do business and provide employment.</p> <p>The different kinds of enterprises differ in terms of their basis tasks and ownership structures. The proposals of the report recommend that the needs of different kinds of enterprises should be better taken into account e.g. in public employment and enterprise services. Because of the different nature of social enterprises and differences in their regional location, strengthening their opportunities to do business and provide employment requires measures that are suited to their needs and circumstances and that will enhance their know-how, resources and competence and make them better known.</p> <p>For the future work on this Government Programme objective, the proposals include policy recommendations and concrete measures for a national strategy on promoting social entrepreneurship. In drafting the strategy, it is important to ensure strong collaboration between the different administrative branches and adequate stakeholder consultations.</p> <p>Contact person at the ministry: Lippe Koivuneva, lippe.koivuneva@tem.fi, tel. +358 295 049 236</p>			
Publisher	Ministry of Economic Affairs and Employment		
Distributed by/ publication sales	Electronic version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: vnjulkaisumyynti.fi		

Sisältö

ESIPUHE	9
1 Lähtökohtia yhteiskunnalliset yritykset Suomessa selvitystyölle	11
2 Määritelmiä	13
3 Selvityksen tavoitteet, menetelmät ja toteutus	16
4 Yhteiskunnalliset yritykset Suomessa -tilannekartoituksen tulokset	20
5 Yhteiskunnallisten yritysten liiketoiminta- ja työllistämisedellytyksien vahvistaminen	24
6 Havainnot ja ehdotukset	26
Valmiuksien vahvistaminen	26
Tunnistaminen, tunnettuus ja näkyvyyden lisääminen	26
Resurssien kohdentaminen ja saavutettavuus	27
Tutkimus, koulutus ja osaamisen kehittäminen	29
Yhteiskunnallisen yrityksen määritelmä	30
Lähdeluettelo	34

ESIPUHE

Työ- ja elinkeinoministeriö julkaisee Diakonia-ammattikorkeakoulu Oy:n tutkimuksen ”Yhteiskunnalliset yritykset Suomessa”.

Yhteiskunnalliset yritykset ovat yhteiskunnassa ja yritysmaailmassa yhä tärkeämpi voima. Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelman useissa kirjauksissa on tunnistettu yhteiskunnallisten yritysten mahdollisuudet. Yhteiskunnallinen yritystoiminta on hallitusohjelmassa nostettu esiin yhtenä keinona luottamuksen ja tasa-arvoisten työmarkkinoiden rakentamiseksi ja työllisyysasteen nostamiseksi. Yhteiskunnallinen yritystoiminta on keino erityisesti osatyökykyisten ja muiden erityistä tukea tarvitsevien työllistymiseksi. Yhteiskunnallisten yritysten toimintaedellytyksiä parannetaan uudistamalla rahoitusta ja tarjoamalla liiketoimintaosaamista vahvistavaa tukea. Työ- ja elinkeinoministeriö käynnisti tämän tutkimuksen osana hallitusohjelman toteutusta.

Kansalaiset – kuluttajat, asiakkaat, työntekijät, rahoittajat ja yrittäjät itse – vaativat yhä vastuullisempaa ja yhteiskunnallisesti vaikuttavampaa yritystoimintaa. Yhteiskunnalliset yritykset pyrkivät innovaatioillaan ja toiminnallaan edistämään yhteiskunnallisia tavoitteita ja kestäväää kehitystä monin eri tavoin. Tämän tutkimuksen lähtökohtana on vahvistaa yhteiskunnallisten yritysten mahdollisuuksia työllistää vaikeassa asemassa työmarkkinoilla olevia ihmisiä, mutta samalla yhteiskunnallisia yrityksiä tarkastellaan tutkimuksessa laajempänä ilmiönä.

Suomessa ei ole ollut yhteisesti hyväksyttyä virallista määritelmää yhteiskunnalliselle yritykselle eikä kattavaa tietoa tällaisista yrityksistä. Selvityksen tarkoituksena oli saada tilanekartoitus, ehdotus yhteiskunnallisen yrityksen määritelmäksi sekä keskeisiä politiikka-suosituksia ja konkreettisia toimenpide-ehdotuksia kansallista yhteiskunnallisen yrittäjyyden edistämisen strategiaa varten.

Tutkimuksen toteutti asiantuntija (TKI), tutkija, YTT Harri Kostilainen Diakonia-ammattikorkeakoulu Oy:stä vuonna 2019. Työ- ja elinkeinoministeriö asetti selvitykselle ohjausryhmän, jonka puheenjohtajana toimi työmarkkinaneuvos Kimmo Ruth työ- ja elinkeino-

ministeriöstä. Jäseniksi kutsuttiin kulttuurisihteeri Eero Koski opetus- ja kulttuuriministeriöstä, neuvotteleva virkamies Markus Seppelin sosiaali- ja terveysministeriöstä sekä neuvotteleva virkamies Seppo Kangaspunta, hallitusneuvos Lippe Koivuneva ja erityisasiantuntija Patrik Tötterman työ- ja elinkeinoministeriöstä.

Tutkimusta toteutettaessa työ- ja elinkeinoministeriö järjesti sidosryhmille 28.10.2019 kuulemistilaisuuden, jossa hyödynnettiin Euroopan komission ja OECD:n Better entrepreneurship -välinettä. Lisäksi ministeriö toteutti marraskuussa 2019 kaikille avoimen OtaKantaa -kuulemisen. Molemmat kuulemiset antoivat arvokasta tietoa tutkimuksen ja jatkotyön pohjaksi.

Työ- ja elinkeinoministeriö kiittää kaikkia tutkimukseen myötävaikuttaneita.

Helsingissä 26.2.2020

Kimmo Ruth
Työmarkkinaneuvos
Työ- ja elinkeinoministeriö

1 Lähtökohtia yhteiskunnalliset yritykset Suomessa selvitystyölle

Suomessa tavoitteena on yritystoiminnan lisääminen ja rittäjyyden edellytysten parantaminen sekä yhteiskunnallisten yritysten potentiaalin tunnistaminen muun muassa työllisyyden edistämisessä. Suomen hallituksen hallitusohjelman tavoitteena on parantaa yhteiskunnallisten yritysten toimintaedellytyksiä osatyökykyisten ja muiden vaikeassa asemassa olevien työllistämiseksi. Hallitusohjelmassa on myös muita kirjauksia, jotka koskevat yhteiskunnallisia yrityksiä, kuten yritysten kasvun ja uudistumisen mahdollistaminen *erilaisten yritysten* tarpeet tunnistaen. Yhteiskunnallisilla yrityksillä on erityispiirteitä ja –tarpeita, joita ei tunnisteta tai tunnusteta yleisissä yritystoimintaa tukevissa strategioissa ja politiikoissa. Erilaisten yritysten perustehtävässä ja omistusrakenteissa on eroja. Erot on aiempaa määrätietoisemmin otettava julkisissa työllisyys- ja yrityspalveluissa huomioon.

Myös yhteiskunnalliset yritykset ovat erilaisia. Erityispiirteet yhteiskunnallisilla yrityksillä ovat kuitenkin yhteneväisiä. Kansainvälinen vertaileva tutkimus (Erpf ym., 2019) tunnisti kolme erilaista yhteiskunnallisen yrityksen klusteria: 1) erilaisia hyvinvointipalveluja tuottavat yhteiskunnalliset yritykset, 2) johonkin yhteiskunnallisen ”ilkeän ongelman” ratkaisemiseen pyrkivät missiolähtöiset vaikuttavuustoimijat ja 3) filantrooppista toimintaa harjoittavat yhteiskunnalliset rittäjät ja -yritykset. Laaja kansainvälinen yhteiskunnallisia yrityksiä eri puolilla maailmaa vertaileva tutkimus (International Comparative Social Enterprise Models (ICSEM) Project) tunnisti neljä erilaista yhteiskunnallisen yrityksen liiketoimintamallia. Yhteiskunnallisten yritysten liiketoimintamalli liittyy vahvasti julkisten palvelujen markkinoistumiseen ja julkisten palvelujen tuotantomallien monipuolistumiseen. Ensinnäkin useat yleishyödylliset yhdistykset ja säätiöt ovat omaksuneet yhteiskunnallisen yrityksen liiketoimintamallin kasvavilla hyvinvointimarkkinoilla (*liiketoimintaa harjoittavat yleishyödylliset yhteisöt*). Toiseksi kunnat, kuntayhtymät tai jokin muu julkinen toimija ovat yhtiöittäneet joitakin palveluja tuotettavaksi yhteiskunnallisen yrityksen liiketoimintamallilla (*julkisomisteiset yhteiskunnalliset yritykset*). Usein nämä julkisomisteiset yhteiskunnalliset yritykset toimivat hyvinvointipalvelujen tai vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien työelämäänsä integroiviin toimintoihin liittyvillä toimialoilla. Kolmanneksi osa jäsentensä sosiaalista ja taloudellista asemaa edistämään pyrkivistä osuuskuntamuotoisista toimijoista

on toimialoilla, jotka ovat luonteeltaan yleishyödyllisiä (*keskinäisen avun osuuskunnat*). Neljänneksi osa tavanomaista liiketoimintaa harjoittavista yrityksistä ovat omaksuneet missiolähtöisen yhteiskunnallisen yrityksen liiketoimintamallin osana yritysten yhteiskuntavastuuta (*missiolähtöinen liiketoiminta*). (Defourny ym., 2019).

Erilaisia yhteiskunnallisilla yrityksillä on havaittu yhdistävän *ensinnäkin* pyrkimys sosiaalisen tai yhteiskunnallisen muutoksen aikaansaamiseksi. Tämä pyrkimys ilmenee yhteiskunnallisten yritysten missiosta ja strategiasta tavoiteltaessa mission mukaista yhteiskunnallista muutosta. *Toiseksi* yhteiskunnalliset yritykset saavat tuloja myymällä palveluja tai hyödykkeitä markkinoilla julkisille tai yksityisille asiakkaille. *Kolmanneksi* yhteiskunnallisia yrityksiä yhdistää osallisuutta lisäävä ja edistävä johtaminen. Tämä voi ilmetä esimerkiksi yrityksen demokraattisena päätöksentekotapoina sekä palvelujen käyttäjien ja muiden toimintaan välittömästi tai välillisesti osallistuvien toimijoiden osallisuutena yrityksen toimintaan. (Kannampuzha & Hockerts, 2019).

Suomessa ei ole kattavaa tietoa erilaisista yhteiskunnallisista yrityksistä tai niiden määrästä. Suomessa yhteiskunnallisen yritystoiminnan eri muotoja on kehitetty lukuisissa Euroopan sosiaalirahaston hankkeissa vuodesta 1995 alkaen (Kostilainen & Pättiniemi 2016). Hanke-toiminnan kokeilujen ja kokemusten sekä muun valmistelutyön perusteelta Suomessa säädettiin laki sosiaalisista yrityksistä (1351/2003). Suomalaisen Työn Liitto hallinnoi Yhteiskunnallisen Yrityksen -merkkiä¹. Yhteiskunnallisten yritysten liitto ARVO ry² on yli 60 yhteiskunnallisen yrityksen ja vaikuttavuustoimijan verkosto. Suomessa, kuten muuallakin maailmaa (European Commission, 2020), on puutteita myös tietolähteissä ja tiedonsaannin menetelmissä kattavan tiedon saamiseksi yhteiskunnallisista yrityksistä.

1 <https://suomalainentyo.fi/yrityksille/yhteiskunnallinen-yritys>

2 www.arvoliitto.fi

2 Määritelmiä

Selvitystehtävän taustana toimivat seuraavat keskeiset määritelmät: **Ensinnäkin** yhteiskunnalliset yritykset (social enterprise) on määritelty kuuluvan *osaksi yhteisötaloutta* (social economy) ja yhteisötalouden yrityksiä (social economy enterprise). Yhteisötalouteen kuuluu osuuskuntia, keskinäisiä yhteisöjä, voittoa tavoittelemattomia yhdistyksiä, säätiöitä ja yhteiskunnallisia yrityksiä. *Sosiaaliset yritykset*³ (work integration social enterprise), jotka pyrkivät integroimaan heikossa asemassa olevia henkilöitä työmarkkinoille, *voivat olla yhteiskunnallisia yrityksiä*.

Toiseksi selvityksen tilannekartoituksen kriteereiden määrittelyssä huomioitiin 2) *Euroopan komission yhteiskunnallisten yritysten toiminnallinen määritelmä*⁴, jonka mukaan yhteiskunnallisen yrityksen:

- *kaupallinen toiminta perustuu sosiaaliseen tai yhteiskunnalliseen päämäärään* taikka yleiseen etuun, mikä ilmenee usein korkeatasoisena sosiaalisena innovointina,
- *voitto investoidaan suureksi osaksi uudelleen* mainitun sosiaalisen päämäärän saavuttamiseksi,
- *organisaatio- tai omistusrakenne kuvastaa niiden tehtävää, koska se perustuu demokratian tai osallistumisen periaatteisiin* tai koska siinä *otetaan huomioon sosiaalinen oikeudenmukaisuus*.

3 Laki sosiaalisista yrityksistä (1351/2003) edellyttää sosiaalisilta yrityksiltä työntekomahdollisuuksia erityisesti henkilöille, joiden vamma tai sairaus vaikeuttaa työllistymistä tai tietyin edellytyksin pitkään työttömänä olleille. Sosiaalinen yritys on työ- ja elinkeinoministeriön ylläpitämään sosiaalisten yritysten rekisteriin merkitty elinkeinotoimintaa harjoittava yhteisö, säätiö tai muu elinkeinonharjoittaja, joka on merkitty kaupparekisteriin ja joka tuottaa liiketaloudellisiin periaattein hyödykkeitä. Palveluksessa olevista työntekijöistä (työllistettyjen osuus) on oltava vähintään 30 prosenttia henkilöitä, joiden vamma tai sairaus vaikeuttaa työllistymistä, tai näiden ja muiden laissa mainittujen heikossa työmarkkina-asemassa olevien yhteenlaskettu osuus on vähintään 30 prosenttia.

4 Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle (KOM(2011) 682 lopullinen). "Sosiaalisen yrittäjyyden aloite. Suotuisan toimintaympäristön luominen sosiaalisen talouden ja innovoinnin keskiöön kuuluville sosiaalisille yrityksille."

Euroopan komission yhteiskunnallisen yrityksen toiminnallisen määritelmään kuuluvat yritykset, jotka

- tarjoavat *sosiaalipalveluja ja/tai tavaroita ja palveluja muita heikommassa asemassa oleville henkilöille* (asunnonvälitys, terveyspalvelujen saatavuus, iäkkäiden tai vammaisten avustaminen, heikommassa asemassa olevien ryhmien osallisuus, lastenhoito, työllisyys- ja koulutuspalvelut, hoidon hallinnointi jne.)
ja/tai
- tuottavat tavaroita tai palveluja yhteiskunnallista päämäärää varten (sellaisten henkilöiden *sosiaalinen ja ammatillinen integroiminen työpaikkojen kautta, jotka ovat muita heikommassa asemassa erityisesti riittämättömän pätevyyden taikka sosiaalisten tai ammatillisten ongelmien vuoksi, mikä johtaa syrjäytymiseen*) mutta joiden toiminta voi kattaa myös muita kuin sosiaalisia tavaroita tai palveluja.

Kolmanneksi tilannekartoituksen kriteerien määrittämisessä huomioitiin työllisyyttä ja sosiaalista innovointia koskevan Euroopan unionin ”EaSI-ohjelman” asetuksen 2 artiklan 1 kohta⁵, missä yhteiskunnallisella yrityksellä tarkoitetaan *oikeudellisesta muodostaan riippumatta* yritystä,

- a) joka *yhtiöjärjestyksensä, sääntöjensä tai muun oikeudellisen asiakirjan, jolla se on perustettu, mukaan pyrkii ensisijaisesti saavuttamaan mitattavissa olevia myönteisiä sosiaalisia vaikutuksia ennemminkin kuin tuottamaan voittoa omistajilleen, jäsenilleen ja osakkailleen ja:*
 - i) joka tuottaa palveluja tai tavaroita, jotka *saavat aikaan sosiaalista hyötyä ja/tai*
 - ii) joka käyttää sellaista *tuotteiden tai palveluiden tuotantomenetelmää, joka on sen sosiaaliseen tavoitteeseen soveltuva;*
- b) joka käyttää *voittonsa ensisijaisesti päätavoitteeseensa pyrkimiseen ja jolla on ennalta määriteltyjä menettelyjä ja sääntöjä, joita sovelletaan voittojen jakamiseen osakkaille ja omistajille ja joilla varmistetaan, että voittojen jakaminen ei vaaranna päätavoitetta; ja*
- c) jota *johdetaan yrittäjähenkisesti, vastuullisesti ja avoimesti ja erityisesti siten, että johtamiseen osallistuvat mukana työntekijät, asiakkaat ja muut sidosryhmät, joihin yrityksen liiketoiminta vaikuttaa.*

⁵ EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUS (EU) N:o 1296/2013, annettu 11 päivänä joulukuuta 2013, työllisyyttä ja sosiaalista innovointia koskevasta Euroopan unionin ohjelmasta (”EaSI-ohjelma”) ja eurooppalaisen työllisyyttä ja sosiaalista osallisuutta koskevan Progress-mikrorahoitusjärjestelyn perustamisesta annetun päätöksen N:o 283/2010/EU muuttamisesta.

Neljänneksi selvityksen tilannekartoituksen kriteerien määrittämiseksi huomioitiin Euroopan sosiaalirahasto plus-asetusehdotuksen 2 artiklan kohta 15⁶, missä yhteiskunnallisella yrityksellä tarkoitetaan *oikeudellisesta muodostaan riippumatta yritystä tai luonnollista henkilöä,*

- a) joka *yhtiöjärjestyksensä, sääntöjensä tai muun oikeudellisen asiakirjan, joka voi aiheuttaa vastuun syntymisen sen jäsenvaltion sääntöjen nojalla, johon se on sijoittautunut, pyrkii ensisijaisesti saavuttamaan mitattavissa olevia myönteisiä sosiaalisia vaikutuksia ennemminkin kuin tuottamaan voittoa muihin tarkoituksiin ja joka tuottaa palveluja tai tavaroita, jotka saavat aikaan sosiaalista hyötyä, ja/ tai joka käyttää sellaista tuotteiden tai palveluiden tuotantomenetelmää, joka on sosiaaliin tavoitteisiin soveltuva;*
- b) joka *käyttää voittonsa pääasiallisesti ensisijaiseen yhteiskunnalliseen tavoitteeseensa pyrkimiseen ja jolla on ennalta määriteltyjä menettelyjä ja sääntöjä, joita sovelletaan voittojen jakamiseen ja joilla varmistetaan, että voittojen jakaminen ei vaaranna päätavoitetta;*
- c) jota *johdetaan yrittäjähenkisesti, vastuullisesti ja avoimesti ja erityisesti siten, että työntekijät, asiakkaat ja muut sidosryhmät, joihin yrityksen liiketoiminta vaikuttaa, osallistuvat johtamiseen.*

⁶ EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUS Euroopan sosiaalirahasto plussasta (ESR+). Brussels 30.5.2018 COM(2018) 382 final.

3 Selvityksen tavoitteet, menetelmät ja toteutus

Selvitystyön tavoite oli laatia tilannekartoitus yhteiskunnallisista yrityksistä Suomessa ja tehdä ehdotuksia yhteiskunnallisten yritysten liiketoiminta- ja työllistämisedellytysten lisäämiseksi. Selvityksen ehdotuksia voidaan hyödyntää Suomen hallitusohjelmaan kuuluvan kansallisen yhteiskunnallisten yritysten strategian laatimisessa.

Selvitystehtävän tilannekartoitus erilaisista yhteiskunnallisista yrityksistä Suomessa laadittiin selvitystehtävää varten luodun menetelmän avulla. Tilannekartoituksessa arvioitiin 1) yhteiskunnallisten yritysten määrää Suomessa, 2) niiden pääasiallisia oikeudellisia muotoja, 3) yhteiskunnallisten yritysten liikevaihdon ja työllistämisen suuruusluokkia, 4) toimialoja ja maantieteellisiä alueita, joilla ne pääasiassa toimivat sekä 5) sellaisten yhteiskunnallisten yritysten osuutta yhteiskunnallisista yrityksistä, jotka pyrkivät erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistämiseen.

Kattavamman tiedon saamiseksi erilaisista suomalaisista yhteiskunnallisista yrityksistä (kuten osuuskunnat, keskinäiset yhtiöt, voittoa tavoittelemattomat yhdistykset ja säätiöt sekä sosiaaliset yritykset ja organisaatiot, joilla on Yhteiskunnallisten yritysten merkki) selvityksessä käytettiin monipuolisia menetelmiä yhdistelemällä eri tietolähteitä.

Selvitystehtävän tilannekartoitus käynnistyi listan laatimisella yhteiskunnallisten yritysten kriteereistä hyödyntämällä EU:n toiminnallista määritelmää ja suomalaista keskustelua (mm. Yhteiskunnallisen yrityksen -merkki) ja yhteiskunnallisia yrityksiä koskevaa tutkimuskirjallisuutta. Tässä vaiheessa määriteltiin välttämättömät ja toissijaiset kriteerit yhteiskunnallisille yrityksille. Samalla määriteltiin, montako ns. toissijaisista kriteereistä on täytettävä, jotta yritystä voi pitää yhteiskunnallisena yrityksenä. Näin muodostui alustava yhteiskunnallisten yritysten määritelmä, jota käytettiin selvityksen tilannekartoituksessa.

Selvityksessä käytetyt kriteerit (*alustava määritelmä yhteiskunnalliselle yritykselle*):

Ensisijaiset kriteerit:

Organisaatiolla

1. on yhteiskunnallinen missio, johon
2. liiketoiminnalla pyritään saamaan aikaiseksi positiivinen muutos;
3. on liikevaihtoa tulee palvelujen ja tuotteiden myynnistä markkinoilta (julkiset ja yksityiset)
4. on palkattuja työntekijöitä

Toissijaiset kriteerit:

5. osallisuutta edistävä, avoin, johtamis- ja hallintomalli.

Selvityksen tilannekartoituksen kohteena olivat kaikki oikeudelliset yritysmuodot ja kaikki toimialat. Rekisteriaineistoja yhdistämällä seulottiin edellä mainitut kriteerit täyttävät toimijat, joita voidaan pitää yhteiskunnallisina yrityksinä. Rekisteriaineistoista etsittiin kaikki yhteisötalouden organisaatiot (osuuskunnat, yhdistykset ja säätiöt). Yhteisötalouden organisaatioiden rajaamiseksi valittiin toimialoiksi sosiaali-, terveys-, työllisyys-, ja ympäristö- ja kierrätystoimialat⁷. Osuuskuntien osalta tehtiin laajempaa toimialatarkastelua, siten että erilaiset ”työsosiuuskunta” mallilla toimivat yritykset huomioitaisiin. Muiden yhtiömuotojen osalta tarkasteltiin yritykset, jotka ovat käyneet läpi jonkin hyväksymismenettelyn yhteiskunnallisen mission ja muiden kriteerien täyttymiseksi. Lähtökohtana oli luotettava rekisteröitysmenettely (Sosiaalisten yritysten rekisteri), hakumenettely (Suomalaisen Työn Liiton Yhteiskunnallinen yritys -merkki) tai muu menettelytapa (Impact+), jolla yhteiskunnallisen yrityksen kriteerit on arvioitu ja voitu todentaa. Tämä selvitys jättää tarkastelun ulkopuolelle erilaiset ”itse-identifioidut” yhteiskunnalliset yritykset tai -yrittäjät.

⁷ Sosiaalihuollon laitospalvelut, sosiaalihuollon hoitolaitokset, sosiaalihuollon hoitolaitokset, muut sosiaalihuollon laitospalvelut, sosiaalihuollon avopalvelut, muut sosiaalihuollon avopalvelut, muualla luokittelemattomat sosiaalihuollon avopalvelut, vanhusten ja vammaisten sosiaalihuollon avopalvelut, vanhusten ja vammaisten sosiaalihuollon avopalvelut, terveys- ja sosiaalipalvelut, kehitysvammaisten sekä mielenterveys- ja päihdeongelmaisten asumispalvelut, kehitysvammaisten sekä mielenterveys- ja päihdeongelmaisten asumispalvelut, mielenterveysongelmaisten asumispalvelut, työllistämistoiminta, jätteen keruu, käsittely ja loppusijoitus; materiaalien kierrätys, materiaalien kierrätys, lajiteltujen materiaalien kierrätys, lajiteltujen materiaalien kierrätys.

Selvityksen tilannekartoituksessa käytetyt menetelmät (kysymykset 1–5)

- Yhteiskunnallisten yritysten kriteerien määrittäminen EU:n ja suomalaisten määritelmien analyysin ja tutkimuskirjallisuuden avulla
- Kriteerien kvantifioiminen rekisteriaineistojen analyysin mahdollistamiseksi ja rekisteriaineistojen analyysi käyttäen hyväksi yhteiskunnallisten yritysten alustavaa määritelmää

Selvityksen tilannekartoituksen tietolähteenä aineistojen keruussa käytettiin Suomen Asiakastieto Oy:n rekistereitä, jotka osoittautuivat kattavimmiksi ja monipuolisimmiksi selvitystehtävän tavoitteet huomioiden. Aineistojen, erityisesti taloudellisten tunnuslukujen, saaminen yhdistyksinä ja säätiöinä toimivilta oli haastavaa. Yhdistysten osalta täydentävänä aineistona käytettiin vuoden 2017 tietoja SOSTE ry:n tutkimuksesta järjestöjen sosiaali- ja terveyspalveluista⁸. Osuuskuntien osalta täydentävänä aineistona hyödynnettiin selvitystä *”Osuustoiminta ja järjestötoiminta sosiaali- ja terveyspalveluissa”*⁹. Selvitystehtävää tukevana tietolähteenä hyödynnettiin myös seuraavia: Patentti- ja rekisterihallitus, Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä (YTJ), Tilastokeskus, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valviran ylläpitämä Valveri-rekisteri.

Selvitystehtävän ehdotuksia varten analysoitiin miten yhteiskunnallisen yritystoiminnan edellytyksiä ja toimintaympäristöä sekä työllistämismahdollisuuksia voitaisiin Suomessa kehittää. Ehdotukset sisältävät työ- ja elinkeinoministeriölle politiikkasuosituksia ja konkreettisia toimenpide-ehdotuksia kansallista yhteiskunnallisen yrittäjyyden edistämisen strategiaa varten. Palvelujärjestelmään koskevissa ehdotuksissa kiinnitettiin erityistä huomiota työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalaan ja sen mahdollisuuksiin.

Ehdotukset liittyvät seuraaviin teemoihin: 1) miten yhteiskunnallisten yritysten liiketoiminnan ja työllistämisen edellytyksiä voitaisiin parantaa, 2) minkä toimijan vastuulla ehdotettu toimi olisi, 3) miten yhteiskunnallisia yrityksiä koskeva tilastointi ja muun tiedon tuottaminen tulisi järjestää jatkossa sekä 4) miten yhteiskunnallinen yritys tulisi määritellä Euroopan komission toiminnallinen määritelmä ja selvityksen tuottama tieto huomioiden.

Selvityksen ehdotusten ja politiikkasuositusten tietolähteinä olivat kahdeksan asiantuntijahaastattelua (liite 1.), työ- ja elinkeinoministeriön 28.10.2019 noin 80 eri yhteiskunnallisten yritysten ja niiden sidosryhmiä yhteen koonnut kuulemistilaisuus: ”Yhteiskunnallisten

⁸ Puhakka, A., Peltosalmi, J. & Perälähti, A. (2018), *”Järjestöjen sosiaali- ja terveyspalvelut 2017”*. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Helsinki 2018.

⁹ Jussila, I., Leskelä, R-L., Hänninen, J., Frondelius, E., Leminen, S., Noro, K., Pitkänen, L. & Rissanen, A., (2019), *”Osuustoiminta ja järjestötoiminta sosiaali- ja terveyspalveluissa.”*

yrittäjien tulevaisuus Suomessa¹⁰”, kuulemistilaisuuden keskustelumuistio, viisi ”Yhteiskunnalliset yritykset Suomessa” selvitykseen liittyvää eri sidosryhmien laatimaa lausuntoa ja kannanottoa (liite 2.), otakantaa.fi ”Yhteiskunnalliset yritykset Suomessa” kysely¹¹ (n=44) ja yhteiskunnallisiin yrityksiin Suomessa ja Euroopassa selvitykset ja tutkimukset¹². Selvityksen ohjausryhmään (liite 3.) osallistuneilla oli mahdollisuus kommentoida valmistuvaa selvitystä.

Selvityksessä esitetään monipuolisen aineiston havaintoihin perustuen 14 ehdotusta yhteiskunnallisten yritysten liiketoiminta- ja työllistämisedellytyksien vahvistamiseksi. Edellisten lisäksi selvityksessä ehdotetaan vastuutoimijoita, joiden tehtävänä olisi vastata yhteiskunnallisten yritysten liiketoiminta- ja työllistämisedellytysten vahvistamisesta ja yhteiskunnallisiin yrityksiin liittyvän tiedon tuottamisesta. Lopuksi selvityksessä tehdään ehdotus yhteiskunnallisen yrityksen määritelmästä.

10 <https://tem.fi/tapahtumat/2019-10-28/kuulemistilaisuus-yhteiskunnallisten-yritysten-tulevaisuus-suomessa>

11 www.otakantaa.fi/fi/hankeet/414/osallistuminen/758/kysely/

12 Pöyhönen, E., Hänninen, E., Merenmies, J., Lilja, I., Kostilainen, H. & Mankki, J. (2010); Laiho, U.-M., Grönberg, V., Hämäläinen, P., Stenman, J. & Tykkyläinen, S. (2011); Grönberg, V. & Kostilainen, H. (2012); Kostilainen, H. (2019); European Commission (2019).

4 Yhteiskunnalliset yritykset Suomessa -tilannekartoituksen tulokset

Tilannekartoitusta varten luodulla menetelmällä arvioituna Suomessa on noin 1700 yhteiskunnallista yritystä, joista yli puolet on sote-alan palveluja lähinnä julkiselle sektorille tuottavia yhdistyksiä. Yhteiskunnallisten yritysten yhteenlaskettu liikevaihto on noin 5,8 miljardia euroa. Työpaikkoja yhteiskunnallisissa yrityksissä on yli 50 000, eniten Yhteiskunnallinen yritys -merkin omaavissa yrityksissä (22 500) ja soteyhdistyksissä (26 500). Potentiaalia osatyökykyisten työllistämiseen löytyy näistä kahdesta ryhmästä, mutta näiden lisäksi myös muut yritykset voivat työllistää merkittävän määrän osatyökykyisiä. Tilannekartoituksessa käytetty menetelmä ja lähestymistapa on saattanut jättää huomioimatta yhteiskunnallisia yrityksiä erityisesti toimialoilla, jotka eivät olleet tarkastelun kohteena ja erityisesti vaikeasti tunnistettavia nuoria kasvuhakuisia yhteiskunnallisia haasteita liiketoiminnassaan ratkaisemaan pyrkiviä yrityksiä. Valittu menetelmä on saattanut, rajoitusten takia, arvioida näin ollen myös niiden työllistävän vaikutuksen todellisuutta vaatimattomammaksi.

Tilannekartoituksen tulokset esitellään seuraavaksi tiiviissä taulukkomuodossa vastamalla kysymyksiin (1–5):

1. Miten paljon yhteiskunnallisia yrityksiä on Suomessa,
2. mitkä ovat niiden pääasialliset oikeudelliset muodot,
3. mikä on niiden arvioitu suuruus (liikevaihto ja työllistäminen),
4. millä toimialoilla ja alueilla ne pääasiassa toimivat ja
5. mikä osuus yhteiskunnallisista yrityksistä pyrkii erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistämiseen?

Taulukko 1.

	Sosiaalinen yritys ¹	YY-merkki ²	Sote-yhdistykset ³	Sote-säätiöt ⁴	Uusosuuskunnat ⁵	"Missiolähtöiset start-upit" ⁶	Yhteensä
Lukumäärä	26	231	964	133	277	49	1 679
Osakeyhtiö	19	105	-	-	-	45	169
Osuuskunta	1	12	-	-	277	1	291
Säätiö	-	48	-	133	-	-	180
Yhdistys	3	62	964	-	-	-	1 029
Muut / ei tietoja	3	4	-	-	-	3	10
Liikevaihto	~ 9.0 milj. €	~ 5.200 milj. €	~ 500.0 milj. €	~ 92.0 milj. €	~ 38.0 milj. €	~ 7.5 milj. €	~ 5.846
> 0.2 milj. €	15 yritystä	66 yritystä	627 yhdistystä	78 säätiötä	222 yritystä ⁷	31 yritystä	milj. €
0.21–0.4 milj. €	5 yritystä	16 yritystä	60 yhdistystä	9 säätiötä	30 yritystä	6 yritystä	1 039
0.41–1.0 milj. €	5 yritystä	16 yritystä	69 yhdistystä	12 säätiötä	22 yritystä	6 yritystä	127
1.1–2.0 milj. €	-	34 yritystä	55 yhdistystä	16 säätiötä	2 yritystä	-	130
2.1–10.0 milj. €	1 yritystä	51 yritystä	51 yhdistystä	15 säätiötä	1 yritystä	-	107
10.1–20.0 milj. €	-	18 yritystä	4 yhdistystä	3 säätiötä	-	-	119
20.1–50 milj. €	-	19 yritystä	1 yhdistystä	-	-	-	25
50.1–100.0 milj. €	-	3 yritystä	-	-	-	-	20
< 100.0 milj. €	-	2 yritystä	-	-	-	-	3
Ei tietoja saatavilla	-	7 yritystä	-	-	-	7 yritystä	2

1 Tiedot sosiaalisten yritysten osalta perustuvat sosiaalisten yritysten rekisteriin ja Suomen Asiakastieto Oy:n tietoihin. Kolmelta yhdistyksenä ja yhdeltä kommandiittiyhtiönä ja yhdeltä yksityisenä elinkeinonharjoittajana toimivalta sosiaaliselta yritykseltä ei ole saatavilla tilinpäätöstietoja. Näiden kunkin yhteisön liikevaihdon voi arvioida olevan 50–100 000 € viimeiseltä tilikaudelta. Muiden 21 rekisterissä olevan sosiaalisen yrityksen yhteenlaskettu liikevaihto, viimeisten saatavilla olevien tilinpäätöstietojen perusteelta, on yhteensä 8 778 000 € (Suomen Asiakastieto Oy).

2 Tiedot Yhteiskunnallisten yritysten -merkin organisaatioiden liikevaihdosta perustuvat Suomalaisen Työn Liiton 18.9.2019 välittämiin tietoihin. Liikevaihtoluokat, työpaikat, toimialat ja toimipaikat Suomen Asiakastieto Oy:n tietoihin. Suomen Asiakastieto Oy:n ja muiden rekistereiden tiedoissa oli kattavasti osakeyhtiöiden, hyvin osuuskuntien liikevaihtotiedot saatavilla, mutta vain satunaisesti muiden yhtiömuotojen, kuten yhdistysten, säätiöiden ja elinkeinonharjoittajien tietoja.

3 Tiedot perustuvat SOSTE ry:n tutkimukseen Järjestöjen sosiaali- ja terveystalvemuotoista vuonna 2017. Muissa kategorioissa esitetyt tiedot yhdistysmuotoisista toimijoista poistettu tästä kategoriasta. Sote-yhdistysten liikevaihtoluokat ja työpaikat on 867 Sote-yhdistyksen osalta on raportoitu Suomen Asiakastieto Oy:n saatavilla olevista tiedoista (aatteelliset yhdistykset).

4 Sote-säätiöt kategoriaan kuuluvat Yhteiskunnallisen yrityksen -merkin omaavat säätiöt on raportoitu Yhteiskunnallinen yritys -merkki kategoriassa.

5 Tiedot osuuskunnista perustuvat liiketoiminnassaan aktiivisiin tilinpäätöstietonsa toimittaneisiin osuuskuntiin (Suomen Asiakastieto Oy). Muissa kategorioissa (sosiaaliset yritykset, yhteiskunnallinen yritys -merkki ja missiolähtöiset start-up) raportoidut osuuskunnat eivät ole mukana "uusosuuskunnat" kategoriassa.

6 Tiedot missiolähtöisistä start-up ("Purpose-driven startup") yrityksistä <https://plusimpact.io/startups?count-ryld=5aa69fb520bc9c9049ce0fd4>, yritysten tilannetta kuvaavat tiedot (liikevaihtoluokka, työpaikat, toimialat ja toimipaikat) Suomen Asiakastieto Oy. Yhdellä tähän kategoriaan kuuluvista yrityksistä on Yhteiskunnallinen yritys -merkki, tiedot tästä yrityksestä on sisällytetty jo yhteiskunnallinen yritys -merkin kategoriaan.

7 Viimeisimpien toimitettujen tilinpäätöstietojen mukaan 145 osuuskunnista on alle 50 000 € liikevaihto, näistä osuuskunnista 65 viimeisimmän tilikauden liikevaihto oli 1 000 €–10 000 €.

Taulukko 2.

	Sosiaalinen yritys	YY-merkki	Sote-yhdistykset	Sote-säätiöt	Uusosuuskunnat	"Missiolähtöiset startupit"	Yhteensä
Työpaikat	~ 200	~ 22 500	26 500	~ 2 000	~ 800	~ 200	~ 52 200
1–2 hlö	-	8	-	12	53	13	86
2–4 hlö	18	33	407	50	179	17	704
5–9 hlö	4	6	166	8	26	8	218
10–19 hlö	2	19	121	15	11	5	173
hlö	2	69	120	29	7	-	227
50–99 hlö	-	45	40	15	-	-	100
100–249 hlö	-	22	10	3	-	-	35
250–499 hlö	-	12	3	1	-	-	16
500–999 hlö	-	5	-	-	-	-	5
> 1000 hlö	-	4	-	-	-	-	4
Ei tietoja saatavilla	-	8	-	-	1	7	

Taulukko 3. Päätoimialat

Sosiaalinen yritys	(1) pesulapalvelut, (2) henkilökohtaiset palvelut, (3) urheiluseurojen toiminta (4) valmistusteollisuus, (5) kiinteistöjen hoito.
Yhteiskunnallinen yritys -merkki	(1) sosiaalihuollon avo- ja (2) laitospalvelut, (3) terveyspalvelut, (4) kierrätystoimiala, (5) työllistämistoimiala.
Sote-yhdistykset	(1) asumispalvelut, (2) päivätoiminta, (3) sosiaalihuollon muut palvelut, (4) varhaiskasvatus, (5) kotipalvelut
Sote-säätiöt	(1) ikääntyneiden hoitolaitokset ja (2) palveluasuminen, (3) sosiaalihuollon avopalvelut, (4) päivä- ja työtoiminta, (5) muut laitos- ja asumispalvelut
Uusosuuskunnat	(1) työvoimanvuokraus ja -välitys, (2) sosiaalialan henkilökohtaiset avopalvelut, (3) kulttuuri, taide ja luovatoimiala, (4) liiketoiminnan kehittämis- ja tukipalvelut, (5) tutkimus- ja koulutus
Missiolähtöiset startupit	(1) ohjelmistojen suunnittelu ja -valmistus, (2) koulutus, tutkimus ja kehittäminen (3) teollinen muotoilu, (4) kone- ja prosessisuunnittelu, (5) terveyspalvelut

Taulukko 4.

	Yhteensä	Sosiaalinen yritys	YY-merkki	Sote-yhdistykset ⁸	Sote-säätiöt	Uusosuuskunnat	"Missiolähtöiset startupit"
Toimipaikka⁹							
Etelä-Pohjanmaa	60	2	6	43	2	7	-
Etelä-Savo	68	1	6	51	4	6	-
Häme	128	1	17	84	7	18	1
Kaakkois-Suomi	125	-	22	91	2	10	1
Kainuu	37	-	2	22	3	10	-
Keski-Suomi	114	2	10	64	10	28	-
Lappi	58	-	5	36	4	13	-
Pirkanmaa	197	11	38	105	10	28	5
Pohjanmaa	100	2	5	74	4	15	-
Pohjois-Karjala	54	-	5	42	-	7	-
Pohjois-Pohjanmaa	94	1	9	54	4	25	1
Pohjois-Savo	88	-	7	61	6	13	1
Satakunta	43	-	6	25	3	8	1
Uusimaa	580	5	82	342	54	64	33
Varsinais-Suomi	141	1	12	79	20	25	4
Ei tietoja saatavilla	2	-	-	-	-	-	2
Arvio heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistämisestä		Vähäinen, > 100 hlö	Merkittävä, < 5 000 hlö	Merkittävä, < 5 000 hlö	Vähäinen, > 500 hlö	Vähäinen, > 500 hlö	Erittäin vähäinen, > 10 henkilöä

8 Sote yhdistysten osalta on raportoitu toimintayksiköt maakunnittain.

9 ELY-keskusalueittain.

5 Yhteiskunnallisten yritysten liiketoiminta- ja työllistämisedellytyksien vahvistaminen

Yhteiskunnallisten yritysten erilaisuudesta ja alueellisen sijainnin eroavaisuuksien takia, niiden liiketoiminta- ja työllistämisedellytyksien vahvistamiseksi tarvitaan yritysten tilanteeseen ja tarpeisiin soveltuvia toimenpiteitä liiketoimintamallin valmiuksien, tunnettavuuden, resurssoinnin ja osaamisen lisäämiseksi¹³.

Ehdotusten vastuutoimija(t) noudattaa valtioneuvoston työjärjestystä. Valtaosa ehdotuksista sijoittuu työ- ja elinkeinoministeriön vastuualueille. Ehdotuksista 4, 5, 10 ja 11 sijoittuvat myös sosiaali- ja terveysministeriön vastuualueelle ja ehdotus 14 opetus- ja kulttuuriministeriön vastuualueelle. Vahva yhteistyö eri hallinnonalojen kesken on syytä varmistaa kaikissa ehdotuksissa. Yhteiskunnallisten yritysten strategian laatimiseksi suositetaan yhteiskunnallisten yritysten ja eri yhteiskunnallisen yritystoiminnan liiketoimintamalliin liittyvien sidosryhmien kuulemisia.

Resurssoinnin osalta ehdotetaan tarkasteltavaksi, miten Euroopan unionin ohjelmakauden 2021–2027 rakennerahasto-ohjelmia ESR+¹⁴ ja Invest EU¹⁵ voitaisiin ohjata siten, että ne tukisivat ja vahvistaisivat yhteiskunnallisten yritysten liiketoimintaa ja työllisyyden kasvua.

Havaintoihin perustuvat ehdotukset jäsenyivät julkishallinnon käytettävissä oleviin ensisijaisiin keinoihin ja niihin suhteessa oleviin toimintaympäristöstä tunnistettuihin mahdollisuuksiin (taulukko 5.).

13 Ks. myös European Commission (2020)

14 <https://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=62&langId=en>

15 https://ec.europa.eu/commission/priorities/jobs-growth-and-investment/investment-plan-europe-junker-plan_fi

Taulukko 5. Poliittisen järjestelmän mahdollisuudet lisätä yhteiskunnallisten yritysten liiketoiminta- ja työllisyysedellytyksiä

	Resurssiohjaus	Informaatio-ohjaus	Normiohjaus
Valmiudet	Ehdotus 1		
Tunnettuus	Ehdotus 2	Ehdotus 6	Ehdotus 3, 4, 5
Resurssointi	Ehdotus 7	Ehdotus 8, 9	Ehdotus 10, 11
Osaaminen	Ehdotus 12, 13		Ehdotus 14

6 Havainnot ja ehdotukset

Valmiuksien vahvistaminen

Havainto 1: Suomessa on yhteiskunnallista yritystoimintaa ja kehittyviä yhteiskunnallisen yritystoiminnan liiketoimintamallia eritavoin edistäviä verkostoja.

Ehdotus 1: Yhteiskunnallisten yritysten liiketoiminta- ja työllistämisedellytyksiä lisäisi eri liiketoimintamalliin liittyvien verkostojen vahvistaminen mahdollistamalla niille toimintaedellytyksiä ja syventämällä niiden keskinäistä yhteistyötä ja työnjakoa. Toimintaedellytysten vahvistaminen ja yhteistyön syveneminen voisi lisätä yhteiskunnallisen yrityksen liiketoimintamalliin siirtymisen houkuttelevuutta ja liiketoiminta- ja työllistämisedellytysten kasvua yhteisötaloudessa (osuuskunnan, yhdistykset ja säätiöt) ja missiolähtöisissä pienyrityksissä.

Tunnistaminen, tunnettuus ja näkyvyyden lisääminen

Havainto 2: Yhteiskunnallisen yritystoiminnan liiketoimintamallin tunnettavuus on heikkoa.

Ehdotus 2: Lisätään tietoisuutta yhteiskunnallisen yritystoiminnan liiketoimintamallista ja sen erityispiirteistä. Yhteiskunnallisen yrityksen brändiä tulisi kehittää yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Tunnettavuutta tulisi lisätä erityisesti julkisten hankkijoiden, kuluttajien, potentiaalisten yhteiskunnallisen yrityksen liiketoimintamallilla yrityksen perustavien ja/ tai liiketoimintamalliin siirtyvien yhteisötalouden (osuuskuntien, yhdistysten, säätiöiden) ja muiden liikeyritysten piirissä sekä eri tasoilla koulutusta tarjoavissa organisaatioissa. Tunnettavuuden lisääminen edellyttää kohdennettua markkinointiviestintää, tiedotusta ja koulutusta eri sidos- ja kohderyhmille.

Havainto 3: Poliittinen tahtotila yhteiskunnallisen yritystoiminnan strategiselle kehittämiselle on olemassa ja se ilmenee Suomen hallitusohjelmasta.

Ehdotus 3: Tahtotila konkretisoidaan valtioneuvoston sisäisen työnjaon mukaan strategiseksi toimenpiteiksi informaatio-ohjauksella, määrärahaohjauksella ja normiohjauksella.

Havainto 4: Julkisen järjestämisvastuun piiriin kuuluvien asiakaslähtöisten palvelujen tuottaminen on edelleen muutoksessa. Keskeiset kysymykset liittyvät liiketoiminnan voitojen käyttöön suhteessa palvelujen laatuun ja saavutettavuuteen.

Ehdotus 4: Selvitetään julkisen järjestämisvastuun piiriin kuuluvien palveluiden voiton käytön suhdetta palvelujen laatuun ja saavutettavuuteen sekä yhteiskunnallisten yritysten roolia rajoitetun voiton jaon omaavina palvelujen tuottajina.

Havainto 5: Laki sosiaalisista yrityksistä ei ole vaikuttanut toivotulla tavalla, sosiaalisilla yrityksillä ei koeta olevan imagohyötyjä, usein päinvastoin. Sosiaalisten yritysten laki ei ole selkeyttänyt yhteiskunnallisten yritysten liiketoimintamallia.

Ehdotus 5: Kumotaan hallitusti laki sosiaalisista yrityksistä tai muutetaan lakia sosiaalisista yrityksistä rajaamalla kohderyhmä osatyökykyisiin ja vammaisiin henkilöihin.

Havainto 6: Tilastoihin perustuvaa tietoa yhteiskunnallisista yrityksistä on vaikea saada. Yhteiskunnallisten yritysten määrää Suomessa on erittäin vaikea arvioida, koska yhteistä määritelmää, Yhteiskunnallisen yritys -merkin kriteereistä huolimatta, ja erityisiä tilastoja ei ole. Jonkin verran tilastotietoa, erityisesti koskien Yhteiskunnallisen yrityksen -merkin ja sosiaalisten yritysten rekisterissä olevien organisaatioiden osalta on saatavilla. Lisäksi joidakin tietoja on saatavilla toimialoittain taloudellista toimintaa harjoittavista yhteisötalouden organisaatioista (osuuskunnat, yhdistykset ja säätiöt).

Ehdotus 6: Kansallista menettelyä yhteiskunnallisten yritysten tilastojen ja luotettavamman tietopohjan aikaansaamiseksi on kehitettävä yhteistyössä kansallisen tilastoista vastaavan viranomaisen kanssa, huomioiden Euroopan unionin käyttöön tuotettava tilastotieto.

Resurssien kohdentaminen ja saavutettavuus

Havainto 7: Yhteiskunnallisten yritysten liiketoimintamallin erityispiirteisiin erikoistunutta neuvonta- ja ohjauspalveluja ei ole riittävästi saatavilla ja työvoima- ja yrityspalvelujärjestelmällä ei ole riittävästi tietoa yhteiskunnallisen yritystoiminnan erityispiirteistä.

Ehdotus 7: Yhteiskunnallisten yritysten liiketoiminta- ja työllistymismahdollisuuksia voidaan parhaiten edistää *lisäämällä* yleisessä yritys- ja työllisyyspalvelujärjestelmässä toimivien asiantuntijoiden *tieto- ja osaamisperustaa* yhteiskunnallisten yritysten erilaisista liiketoimintamallista ja niiden erityispiirteistä. Samalla kuitenkin tarvitaan yhteiskunnallisten yritysten liiketoimintaan *erikoistunutta* palvelutarjontaa yhteiskunnallisille yrityksille niiden liiketoiminnan ja työllistymisedellytysten parantamiseksi, huomioiden eri alueiden (ml. harvaan asutun maaseudun) erilaiset tarpeet ja yhteiskunnallisten yritysten liiketoimintamallit. Erilaisten yritysten ja niiden tarpeiden huomioiminen julkisessa työllisyys- ja yrityspalvelujärjestelmässä, yhdessä liiketoimintamallin erityispiirteisiin erikoistuneen valtakunnallisesti saavutettavissa olevan neuvontapalvelujen rinnalla, lisäisi erilaisten yritysten tasapuolista kohtelua ja mahdollisuuksia liiketoiminnan ja työllistymismahdollisuuksien parantamiseksi. Tarpeisiin voitaisiin vastata järjestämällä yleisille työllisyys- ja yrityspalveluille suunnattua koulutusta sekä perustamalla yhteiskunnallisiin yrityksiin erikoistunutta valtakunnallista neuvonta- ja ohjauspalvelua.

Havainto 8: Julkisten hankintojen tarjouspyyntöihin sisällytettävät sosiaaliset kriteerit ja tulosperusteiset vaikuttavuushankinnat voisivat mahdollisesti lisätä yhteiskunnallisten yritysten liiketoiminta- ja työllistämisedellytyksiä.

Ehdotus 8: Tulosperusteisia, vaikuttavuuteen sidottuja hankintoja ja sosiaalisten kriteerien käyttöä julkisissa hankinnoissa tulee kehittää ja selkeyttää lainsäädännön mahdollistamalla tavalla.

Havainto 9: Yhteiskunnallinen yritys on yksi liiketoimintamalli. Yhteiskunnalliset yritykset hyötyvät niille soveltuvista erilaisista liiketoimintaa- ja työllistämisedellytyksiä vahvistavista julkisista toimenpiteistä ja palveluista, huomioiden alueellisesti eriytyvät tarpeet, mahdollisuudet ja ratkaisut.

Ehdotus 9: Yhteiskunnallisen yrityksen liiketoimintamallin erityispiirteet ja erilaiset muodot tulee huomioida alueellisten erojen ja tarpeiden mukaisesti, tasavertaisesti julkisissa työllisyys- ja yrityspalvelujärjestelmissä ja tarjota niille soveltuvaa tukea ja palveluja.

Havainto 10: Osassa yhteiskunnallisia yrityksiä koetaan erityisesti osatyökykyisten osalta epävarmuutta erilaisten etuuksien ja palkkatulojen yhteensovittamisessa.

Ehdotus 10: Yhteiskunnallisissa yrityksissä työskentelevien osatyökykyisten eri etuuksien ja palkkatulojen joustavampi yhteensovittaminen lisäisi osatyökykyisten työntekoon kannustavuutta.

Havainto 11: Palkkatukea hyödynnetään yhteiskunnallisissa yrityksissä vähän.

Ehdotus 11: Palkkatuen määrään, käyttöön, saatavuuteen ja raportointiin liittyvää ennustettavuutta lisätään. Palkkatuenkäytön ehtoihin tulisi sisällyttää taloudellinen tuki, millä mahdollistetaan palkkatuella työllistyvien henkilöiden työvalmennus.

Tutkimus, koulutus ja osaamisen kehittäminen

Havainto 12: Liiketoiminta- ja rahoitusosaamisen puutteet ovat yksi keskeisimmistä yhteiskunnallisten yritysten liiketoiminnan kehittämisen haasteista. Yhteiskunnallisten yritysten rahoitus eroaa tavanomaisesta yritystoiminnasta, haasteena on se, että niiden tai niiden taustayhteisöjen (yhdistykset, osuuskunnat, säätiöt) toiminta on pitkään ollut riippuvainen erilaisista julkisista tuista sekä erilaisista projektirahoitusmuodoista. Näiden rahoituslähteiden suhteellisesti suuri merkitys on voinut estää normaalin, menestyvään liiketoimintaan pohjautuvan kaupallisen rahoituksen hyödyntämisen.

Ehdotus 12: Järjestetään koulutusta ja tukea yhteiskunnallisten yritysten liiketoiminta- ja rahoitusosaamisen monipuolistamiseksi ja vahvistamiseksi. Tällä voitaisiin merkittävästi vaikuttaa yhteiskunnallisten yritysten tekojen ja vaikutusten näkyväksi tekemiseen.

Havainto 13: Vaikuttavuussijoittaminen voi lisätä yhteiskunnallisten yritysten liiketoiminta- ja työllistämisedellytyksiä.

Ehdotus 13: Yhteiskunnallisten yritysten valmiuksia ja mahdollisuuksia osallistua vaikuttavuussijoittamiseen ja tulosperusteisiin hankintoihin tulee lisätä yhteiskunnallisille yrityksille kohdennettavalla tiedotuksella, valmennuksella ja koulutuksella.

Havainto 14: Suomalaisissa korkeakouluissa ja yliopistoissa ei ole yhteiskunnalliseen yritystoimintaan liittyviä tutkimus- ja koulutusohjelmia tai professuureja. Tutkimukseen perustuvaa tietoa yhteiskunnallisesta yritystoiminnasta ja sen vaikutuksista on vähän. Yrittäjyyskasvatuksessa ei huomioida yhteiskunnallisten yritysten liiketoimintamallia.

Ehdotus 14: Korkeakoulujen ja toisen asteen opetusta yhteiskunnallisista yrityksistä on vahvistettava sen tunnettuuden ja tietopohjan lisäämiseksi. Korkeakoulujen ja yliopistojen mahdollisuuksia tutkia- ja opettaa yhteiskunnalliseen yritystoimintaan liittyviä kysymyksiä tarvitaan panostusta ja ohjelmia. Korkeakoulujen ja yliopistojen yhteyteen tulee perustaa tutkimusohjelmia, professuureja ja koulutusohjelmia (esim. ylempi korkeakoulututkinto (YAMK), maisteri-ohjelmia). Korkeakoulujen TKI-toimintaa tulee kohdentaa yhteiskunnallisten haasteiden ratkaisemiseen yhteiskehittämisellä yhteiskunnallisten yritysten ja muiden toimijoiden kanssa.

Yhteiskunnallisen yrityksen määritelmä

Havainto: Yhteiskunnallisen yritystoiminnan päätoimialoja¹⁶ useissa EU-maissa ovat työtömien työelämään integrointi, koulutus ja kuntoutus, henkilökohtaiset palvelut (esim. lastenhoitopalvelut, ikäihmisten palvelut, palvelut heikommassa asemassa oleville henkilöille, lähipalvelut) ja heikommin menestyneiden alueiden paikallinen kehittäminen (esim. syrjäseuduilla toimivat yhteiskunnalliset yritykset, lähiöiden ja kaupunginosien kehittämistä ja sosiaalista koheesiota tukevat yhteiskunnalliset yritykset). Yhteiskunnallisen yrityksen yhteiskunnallinen tehtävä voi myös olla esim. haja-asutusalueiden ja taantuvien alueiden tukeminen, paikallisyhteisöjen kehittäminen, ympäristönsuojelu ja vastuullinen kauppa kehitysmaiden kanssa. Yhteiskunnallisen yrityksen määritelmän ei kuitenkaan pitäisi rajata vain joillekin toimialoille.

Ehdotus: Suomessa Yhteiskunnallinen yritys -merkki¹⁷ ja sen kriteerit on otettu käyttöön laajan vuonna 2011 tehdyn työ- ja elinkeinoministeriön työryhmän¹⁸ työn pohjalta. Yhteiskunnallinen yritys -merkin kriteereitä ehdotetaan selvitettäväksi suomalaisen yhteiskunnallisen yrityksen määritelmän perustana, kriteerit ovat:

Ensisijaiset kriteerit:

1. Yrityksen tarkoitus on ratkaista yhteiskunnallisia tai ympäristöongelmia
2. Suurin osa voitosta käytetään yhteiskunnallisen tavoitteen edistämiseen
3. Liiketoiminnan avoimuus ja läpinäkyvyys

Toissijaiset kriteerit:

1. Yhteiskunnallisten vaikutusten mittaaminen
2. Heikossa asemassa olevien työllistäminen
3. Työntekijöiden osallistuminen ja vaikuttaminen päätöksentekoon
4. Innovatiivisten toiminta- ja palvelumallien soveltaminen yrityksen toimialalla

Yhteiskunnallinen yritys -merkin kriteerit soveltuvat kaikille toimialoille ja yhtiö-/yritysmuodoille, kun yhtiöllä/yrityksellä on rajoitetun voitonjaon kirjaus yhtiöjärjestyksessä tai säännöissä.

Yhteiskunnallisten yritys -merkin kriteerit täyttävät Euroopan komission toiminnallisen määritelmän¹⁹ yhteiskunnallisista yrityksistä.

¹⁶ Ks. esim. Pöyhönen, E., Hänninen, E., Merenmies, J., Lilja, I., Kostilainen, H. & Mankki, J. (2010); European Commission (2020).

¹⁷ <https://suomalainentyo.fi/yrityksille/yhteiskunnallinen-yritys/>

¹⁸ Laiho, U.-M., Grönberg, V., Hämäläinen, P., Stenman, J. & Tykkyläinen, S. (2011).

¹⁹ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle (KOM(2011) 682 lopullinen).

Liite 1 Asiantuntijahastattelut

Kehittämispäällikkö Ville Grönberg, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 16.9.2019

Toiminnanjohtaja Jarmo Hänninen, Osuustoiminnan kehittäjät Coop Finland ry 19.9.2019

Kehittämispäällikkö Jukka Lindberg, Vates-säätiö 24.9.2019

Toimitusjohtaja Kimmo J. Lipponen, Yhteiskunnallisten yritysten liitto ARVO ry 12.11.2019

Brand Manager Niina Ollikka, Suomalaisen Työn Liitto 13.11.2019

Toimitusjohtaja Sami Karhu, Osuustoimintakeskus Pellervo ry 13.11.2019

Dosentti, YTT Jorma Niemelä, Doktriini Oy 15.11.2019

Projektipäällikkö Hanna Hauta-aho, Sociala Oy 15.11.2019

Liite 2 Lausunnot ja kannanotot

Osuustoimintakeskus Pellervo ry

Suomalaisen Työn Liitto

Yhteiskunnallisten yritysten liitto ARVO ry

Helsingin yliopisto, Ruralia-insituutti

Osuustoiminnan kehittäjät Coop Finland ry

Liite 3 Ohjausryhmä

Työmarkkinaneuvos Kimmo Ruth, työ- ja elinkeinoministeriö, puheenjohtaja

Kulttuurisihteeri Eero Koski, opetus- ja kulttuuriministeriö, Maaseutupolitiikan Osaaminen ja työllisyys -verkosto

Neuvotteleva virkamies Markus Seppelin, sosiaali- ja terveysministeriö, Hyvinvointi- ja palveluosasto / HPO, Yhteiset palvelut-tulosryhmä / YPA

Neuvotteleva virkamies Seppo Kangaspunta, työ- ja elinkeinoministeriö, Työllisyys ja toimivat markkinat, Toimivat markkinat ja kilpailullisuus

Erityisasiantuntija Patrik Tötterman, työ- ja elinkeinoministeriö, Työllisyys ja toimivat markkinat, Työmarkkinat

Hallitusneuvos Lippe Koivuneva, työ- ja elinkeinoministeriö, Työllisyys ja toimivat markkinat, Työmarkkinat

Lähdeluettelo

Defourny, J., Nyssens, M. & Brolis, O. (2019), *“Mapping and Testing Social Enterprise Models Across the World: Evidence from the “International Comparative Social Enterprise Models (ICSEM) Project”*, ICSEM Working Papers, No.50, Liege: The International Comparative Social Enterprise Models (ICSEM) Project. www.iap-socent.be/sites/default/files/SE%20Models%20-%20Defourny%20et%20al..pdf

Erpf, P., Tekula, R. & Neuenschwander, J. (2019), *“Clustering social enterprises: an empirically validated taxonomy”*, Social Enterprise Journal, Vol. 15 No. 3, pp. 397-420. <https://doi.org/10.1108/SEJ-12-2018-0081>

European Commission (2020) *Social enterprises and their ecosystems in Europe. Comparative synthesis report*. Authors: Carlo Borzaga, Giulia Galera, Barbara Franchini, Stefania Chiomento, Rocío Nogales and Chiara Carini. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Available at <https://europa.eu/Qq64ny>

European Commission (2019), *“Social enterprises and their ecosystems in Europe. Updated country report: Finland”*. Author: Harri Kostilainen. Luxembourg: Publications Office of the European Union. <https://europa.eu/Qq64ny>

EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUS (EU) N:o 1296/2013, annettu 11 päivänä joulukuuta 2013, työllisyyttä ja sosiaalista innovointia koskevasta Euroopan unionin ohjelmasta (”EaSI-ohjelma”) ja eurooppalaisen työllisyyttä ja sosiaalista osallisuutta koskevan Progress-mikrorahoitusjärjestelyn perustamisesta annetun päätöksen N:o 283/2010/EU muuttamisesta. <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/ed0f6463-2671-47b2-ba69-91bec637eec5>

EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUS Euroopan sosiaalirahasto plussasta (ESR+). Brussels 30.5.2018 COM(2018) 382 final. <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2018/FI/COM-2018-382-F1-FI-MAIN-PART-1.PDF>

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea (2019), Eurooppalainen lainsäädäntökehys – yhteisötalouden Yritykset. INT/187. Lausunto. Euroopan talous- ja sosiaalikomitea. Asianmukaisen eurooppalaisen lainsäädäntökehysten luominen yhteisötalouden yrityksiä varten. Esittelijä: Alain Coheur. INT/871 – EESC-2019-00346-00-00-AC-TRA (FR) 1/10.

Grönberg, V. & Kostilainen, H. (2012). *Sosiaalisten yritysten tila ja tulevaisuus*. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu 12/2012. Helsinki: Edita Publishing Ltd.

International Comparative Social Enterprise Models (ICSEM) Project. <https://www.iap-socent.be/icsem-project>

Jussila, I., Leskelä, R-L., Hänninen, J., Frondelius, E., Leminen, S., Noro, K., Pitkänen, L. & Rissanen, A., (2019), *"Osuustoiminta ja järjestötoiminta sosiaali- ja terveystaloudessa"*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 19/2019. Valtioneuvoston kanslia, 28.2.2019. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-649-2>

Kannampuzha, M. & Hockerts, K. (2019), *"Organizational social entrepreneurship: scale development and validation"*, Social Enterprise Journal, Vol. 15 No. 3, pp. 290-319. <https://doi.org/10.1108/SEJ-06-2018-0047>

Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle (KOM(2011) 682 lopullinen). *"Sosiaalisen yrittäjyyden aloite. Suotuisan toimintaympäristön luominen sosiaalisen talouden ja innovoinnin keskiöön kuuluville sosiaalisille yrityksille"*. [www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2011\)0682_/com_com\(2011\)0682_fi.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2011)0682_/com_com(2011)0682_fi.pdf)

Kostilainen, H. (2019), *"Finding a niche: social enterprises and the public service reform in Finland"*. Publications of the University of Eastern Finland. Dissertations in Social Sciences and Business Studies, no 196. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-61-3072-9>

Kostilainen, H. & Pättiniemi, P. (2016), *"Evolution of Social Enterprise Concept in Finland"* teoksessa Lundgaard A. L., Gawell M. & Spear, R. (eds.) Social Entrepreneurship and Social Enterprises Nordic Perspectives. Routledge studies in Social Enterprise & Social Innovation. Routledge New York. <https://doi.org/10.4324/9781315621982>

Kostilainen, H., Houtbeckers, E. & Pättiniemi, P. (Forthcoming), *"New typology of social enterprises in Finland: Capturing the diversity"* teoksessa Defourny, J. & Nyssens, M. (eds.)

(Forthcoming) Social Enterprise in Europe. Theory, Models and Practice. Routledge studies in Social Enterprise & Social Innovation. Forthcoming. Copyright: New York and London: Routledge, forthcoming.

Laki sosiaalisista yrityksistä (1351/2003). www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20031351

Laiho, U.-M., Grönberg, V., Hämäläinen, P., Stenman, J. & Tykkyläinen, S. (2011). *Yhteiskunnallisen yrityksen toimintamallin kehittäminen*. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja Konserni 4/2011. Helsinki: Edita Publishing Ltd.

Puhakka, A., Peltosalmi, J. & Perälähti, A. (2018), "*Järjestöjen sosiaali- ja terveystaloudet 2017*". SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Helsinki 2018. www.soste.fi/wp-content/uploads/2018/12/soste-jarjestojen-sotepalvelut-2017-selvitys.pdf

Pöyhönen, E., Hänninen, E., Merenmies, J., Lilja, I., Kostilainen, H. & Mankki, J. (2010). *Sosiaaliset ja yhteiskunnalliset yritykset. Uuden talouden edelläkävijöitä?* Helsinki: Yhteinen yritys-hanke. Ei julkaistu.

Yhteiskunnallinen yritys –merkki (Suomalaisen Työn Liitto). <https://suomalainentyo.fi/yrityksille/yhteiskunnallinen-yritys>

Yhteiskunnallisten yritysten liitto ARVO ry. www.arvoliitto.fi

Yhteiskunnalliset yritykset Suomessa

Suomen hallituksen hallitusohjelman tavoitteena on parantaa yhteiskunnallisten yritysten toimintaedellytyksiä erityisesti osatyökykyisten ja muiden vaikeassa asemassa olevien työllistämiseksi. Hallitusohjelma tunnistaa erilaisten yritysten tarpeet niiden kasvun ja uudistumisen mahdollistamiseksi.

Selvityksessä tehtiin tilannekartoitus yhteiskunnallisista yrityksistä Suomessa ja esitetään monipuolisen aineiston havaintoihin perustuen 14 ehdotusta yhteiskunnallisten yritysten liiketoiminta- ja työllistämisedellytyksien vahvistamiseksi.

Verkkajulkaisu
ISSN 1797-3562
ISBN 978-952-327-497-6

Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi
Julkaisumyynti: vnjulkaisumyynti.fi